



Fularén

La fôla ed Fasulén scapè (dedichè ai buratinèr ptrugnàn)

Fasulén l'êra al buratén pió agité ed tótt al teâter e l'avêva sänper quel da dîr, o parché invêzi ed rezitèr l'arêv preferé andèr a spàs, o parché l'avêva da fèr una pèrt bóffa e l'arêv preferé ónna sèria, e quí ed sta pòsta. «Un dé o l'èter – al gèva sänper col sò amìg Šganapén – a vói pròpi tajèr la lâza parché a sän bèle stóff ed fèr tótt quall ch'al vól al buratinèr!». E defâti una sîra as mité in bisâca un pèr ed fórrbš che al padrân al s'êra dscurdé atais a ló, al sté d'asptèr ch'ai vgnéss nòt, al tajé la lâza dal panirân, al sbalanzé par tèra... e vî ed gran carîra par Bulaggna e anc pió in là. Al pinsèva: «Che blazza, an avair brîsa cla manâza dal buratinèr insfilzè int la butrîga, ch'la t fà fèr tótt quall ch'al vól ló! Che blazza andèr sâul duv am pèr a mé!». Zêrt che al mând, pr un buratén sulitèri, l'é grand, difézzil e spurâus. Spezialmânt ed nòt ai girèva un mócc' ed gât maimón ch'i psèven anc tór un buratén pr un pundghén e saltèri adòs. Fasulén, però, al riusé a cunvézr i gât che ló l'êra un artéssta ed teâter e par zóna fât ed lagg, tròp cudràgn da biasèr, acsé i al lasènn stèr. L'arivé int un bèl zardén, al s'apugé cânt a un mûr e al s'indurminté. Ala matérina al se dsdé che cóm al sòl l'avêva una gran šghessa, mo atais a ló ai êra sâul di garòfen e däl rôš. «Pazénzia pûr!» al gé Fasulén. Al cujé un garòfen e al prinzipié a sbiasughèrel a livadént. Che difarânza con un piât ed tajadèl ch'âli êren la sò pasiân! Cal fiurén l'avêva pròpi tótt un ètr amâur. Mo a Fasulén ai véns in mänt che quall lé al psèva èser al gósst dla libartè e, quand al mušghé al secânnd pcân, l'êra zêrt d'an avair mai sintó un magnén pió deliziâus. Siché dänca al desidé ed piazères in cal bèl zardén, d'an andèr pió vî d'ed lé, e acsé al fè. Al durmèva beèt in vatta a un âlber e al magnèva di fiûr: incû un garòfen, dman una rôsa o un gerâni, insugnândes däl gran fègg ed tajadèl e gavâtt ed susèzza, mo sänza mâi tôrla pèrsa. A fôrza ed magnèr di fiûr l'êra prufumè da par

tótt, mo l'êra anc dvintè sacc cme al tragg' ed tariânf e culâur d una pèza lavè.

Ai arivé l'invèren, i fiûr i vénsen a manchèr e an i fò pió gnínt da magnèr. Ló l'êra dvintè dâbbel e, anc s'l'avéss vló, an aré pió avó la fôrza ed turnèr int la barâca dal buratinèr. «Pazénzia – al turné a dîr – quasst, pr andèr al gabariòt, l'é un bèl sît. Al vrà dîr ch'a pigarò i usvéi pròpi qué. Però a murirò lébber: an i srà pió inción ch'al m'insfilzarà int ónna däl sâu man per fèrum fèr quall ch'al vól ló, par fèrum dîr ed sé o ed nâ, par fèrum rédder s'ai ho vójja ed zighèr, o zighèr s'ai ho vójja ed rédder». Pò ai arivé la prémma naiv ch'al le suplé sâta una bèla quèrta bianca. In premavaira, pròpi in cla bulè, ai spunté un garòfen. Fasulén al pinsèva: «In vatta ala mî tèsta ai é carsó un bèl fiâur, chi é pió felíz ed mé?». Mo ló an êra mégga môrt, parché i buratén ed Bulaggna i n pòlen brîsa murîr par dû mutív: i én fât ed lagg e i han di artéssta buratinèr che i i ténnen sänper in vétta, anc se quelca vólta ai n é ón, cunpâgna cla vólta ed Fasulén, ch'al scâpa in zairca ed libartè. E... al cardrèssi? Cal Fasulén là, l'é ancâura là sâta e inción al le sà. Se a srî vuèter a catèrel, lasèl stèr. An i insfilzèdi brîsa la man int la panza. In generèl, a chi èter buratén cla man la n i dà brîsa fastídi, mo ló an la pòl pròpi supurtèr. A cal Fasulén là ai piès tròp la libartè.

Sigén Livra



Bân Nadèl a tótt!

Al regâl ed Nadèl

Int un paisén ed muntâgna ai stèva ed cà un umarén cinén, mo acsé cinén che i paisàn i al ciamèven Brîsla. Al n'êra brîsa un nanâtt, mo pròpi un òmen in miniatûra, con una fazténna ch'la parèva qualla d'un cínno ed zénc o sí ân, anc se ló l'avêva bèle pasè la trinténna. Al parèva un ragazòl, mo par dânter l'êra un òmen fât, con tótt quall ch'ai vgnèva drî: prémma de tótt la vójja d'una dóna, par méttèr só famajja, avair di fiû, vîver - insâmma - una vétta da òmen, con âl sâu responsabilitè, i sù dšgósst, ch'i n mánchen mâi, mo anc âl sâu sudisfaziân. Invêzi nâ: tótt quall ch'al riusèva a rimedièr da càl dòn i êren di simitón, afetuûs fèn ch'a vlí, mo prezís a quí ch'i s'fan ai cínno. Mo ló l'êra un òmen, un òmen! Ôgni tant, par smurzèr cla vójja che quand la t ciâpa l'é difézzil resésstri, al nòster umarén al vgnèva a Bulaggna pr andèr a casén, mo anc qué la prémma vólta ch'al s'presenté ai tuché ed tirèr fòra la chèrta d'identitè par cunvézèr la rufièna che ló l'avêva bèle cunpé i ventión ân!

Quand al fò in etè da lavurèr, Brîsla al fò méss a fèr al bidèl int la scòla elementèr, mo a capirí bân che, cinulén cum l'êra, l'avêva däl dificolté a fères respetèr dai cínno: ói, con cal grinbalén naigher ch'ai tuchèva ed purtèr, al parèva un scularén anca ló! Ai amanchèva sâul al sulén bianc con al nâster râss e la mimetizaziân la srèv stè complèta... Vésst ch'an riusèva brîsa a tgnîr la disiplénna, i al miténn a fèr al cursâur comunèl. Con al sò biziclén da cínno l'andèva só e zâ pr âl sâu muntâgn, svèlt cme una sajatta, par cunsgnèr âl cartèl däl tâs, i avîs dla cmónna, i zertifichèt eletorel, eczètera. Al sò lavurîr ai piàsèva e Brîsla al se srèv psó definîr un òmen felíz: sänper al'âria avèrta e bänvló da tótt, sänpr elegânt int la sò divîsa fâta fèr so misûra al'Ugnân Militèr (che però, invêzi che un cursâur dla cmónna ai dèva l'aspèt d'un martinitt...).

Par èser felíz dal tótt ai amanchèva sâul una dóna, mo pió al tânp al pasè-

va, pió al s cunvinzèva che al sò desidèri ed méttèr só famajja al dvintèva sänper pió difézzil da realizèr, anc parché Brîsła l avèva la giòssta pretaiša d incuntrèr l amàur e brîša una simànna bâsta-ch'séppa con pôchi blazz o magâra una vaddva bèle in etè.

Avî da stèr a savair che int al pajais ed Brîsła ai èra la tradiziàn ed fèr par Nadèl al "Presèpi vivänt", con tòtt i personâg' in chèren e òsa: i pastûr i èren pròpi pastûr, ch'i arivèven con äi sâu pîguer, e pò al calzulèr, al durmiàn (che int un presèpi ch'as rispèta al n ha da manchèr mâi), äi don ch'äl pôrtèn l'âcua e vî acsé. Anc Brîsła l avèva la sò pèrt, ch'l'èra qualla ed méttres indòs una spèzie ed patâja zelesténna, con un pèr d èli par drî, una pirócça biännda tòtta rézza, e pò fères lighèr in vatta ala capâna. Int una man una trunbatta fénta, st mänter che con cl'ètra al tgnèva só un strisiàn con la scrétta "Gloria in excelsis deo". Acsé cunbinè ai tuchèva ed stèr lasó pr âria par däli âur, sdundlând in zà e in là a secânnda dal vânt. Brîsła al n èra cuntânt gnanc un pôc ed sta interpretaziàn, che però l'èra sänz'èter méi che inpersonèr Gesó Banbén, una pèrt ch'ai tuché ed fèr fén a quèsi atâc ai vént ân d etè, quand al se stufé ed stèr mèz nûd sdrajè int una gróppia péinna ed pâja, con un sumâr e un bâ ch'i i supievèn in fâza.

Ai véns al tänp ed Nadèl e tòtt al pajais al s mité in muvimänt pr urganizèr al presèpi. Satta la presidänza dal sgnèr arziprît ai fó fâta una riugnân in paròchia par fèr la distribuziàn di incâric, con la letûra di personâg' acunpagnè dai nómm di figurànt. Quand i arivènn a "l'angelo sulla capanna" prémma ch'i féssen al sò nómm, Brîsła al salté só ed spénta e pò con la sò vušlérinna sutîla al déss:

- *Mé ai ho fât Gesó Banbén pr una vétta, pò am é tuchè ed fèr l ànzèl là só pr âria, ch'am pèr d èser una bandîra. Adès bâsta! Mé a m sän stufè d èser al barsâi di cinno ch'i um tíren äi sbalè ed naiv! Catèm un'ètra pèrt sinchenâ mé a fâg festa!*

La fazannda l'èra piotòst schéccia, parché al n èra mâi suzès che un quelcdón al rifiutèss ed partezipèr al presèpi. La riugnân la fó suspaîša par dèr mòd ala cumisiàn diretîva d esâmj

nèr al chès. Al sénndic al sugeré ch'as i psèva fèr la prupòsta d andèr in mèz ai cinno ch'i dèven una man ai pastûr a gvarnèr äi pîguer, mo l arziprît al déss che Ercole (ch'èra al vair nómm ed Brîsła e ..Grandi al cugnómm) al vlèva una pèrt da òmen. A st pònt che qué al tòls la paròla al maresiâl di carabinîr, ch'al vgnèva dala Bâsa Itâglia mo l èra lé da tant ed chi ân che oramâi l èra cunsiderè un paisàn:

- *Facciamogli fare San Giuseppe!* - al déss.

- *Maresiâl - al fé l arziprît - mo San Iusèf l é un òmen bèle inânz coi ân e con la bërba... e pò la ragâza ch'la fâ la Madòna, ed banda da Brîsła la parrèv un curazîr fté da dòna...*

- *E se gli trovassimo una Madonnina, diciamo, su misura?*

- *Mo in dóvv? -* al déss al sénndic.

- *Al mio paese.* - al concludé al maresiâl - *Se siete d'accordo, lasciate fare a me.*

Al dé dâpp al mandé un fonogrâma al colèga dal sò paisén dla Bâsa Itâglia. Brîsła, intânt, dâpp a cla famâusa riugnân, l andèva in gîr pr al pajais tòtt inzuflé, digând a tòtt che par cl ân al srèv stè a guardèr e che s'i vlèven un ànzèl o magâra dû, ch'i déssen la pèrt al sénndic e al arziprît.

Un bèl dé al fó ciamè dal maresiâl.

- *Signor Grandi...* - al prinzipié sèri sèri, mo con una gran vójja ed rédder - *Signor Grandi, mi dicono che quest'anno lei disenterà la rappresentazione della natività: corrisponde al vero, questo?*

Fóss mò parché al s èra méss a sèder int na scrâna bâsa o parché l avèva sudiziàn dal maresiâl, Brîsła al parèva anc pió cinulén.

- *Öi, signor maresciallo, a mè mi tocca sempre di fare l'angelo là sù per aria...*

- *Ha ragione, signor Grandi!* - al tajé cûrt al maresiâl - *Ragioni da vendere! Ma un pubblico funzionario quale lei è non può esimersi dal partecipare ad un evento che vede coinvolta tutta la popolazione: mi assumo io la responsabilità di trovarle una parte più consona alla sua persona e alla sua dignità. Si fidi di me e intanto vada dalla Clara a farsi prendere le misure per il costume.*

- *Mo signor maresciallo* - al s atinté a dîr - *mi può almeno dire che costu-*

me è?

- *Vedrâ, vedrà...*

In st mänter ch'al s invièva só par la râta ch'la purtèva a cà dala Clâra, Brîsła al sintèva anc la vâus dal maresiâl ch'la gèva "vedrà, vedrà..."

- *Mo "vedrà" còsa?* - al pinsèva, con la pòra che sâtta ai fóss un'ètra tumlè.

La Clâra la i tòls tòtti äi misûr, mo par quall ch'riguardèva al custómm la fé sèna mòtta: i ûrden i èren tasatîv.

Fenalmänt ai véns la sîra dla raprezentaziàn e Brîsła, smagnâus ed savair che pèrt i i avèven risarvè, al fó al prémm ch'al s presenté in paròchia par la vestiziàn. La Clâra la i fé métr indòs una gabèna lónga fén ai pí, d un culâur marunzén, con un ligâm in zintûra e una spèzie ed caparèla in vatta al spâl. Pò ai arivé Frèdo, al barbîr, ch'ai pugé una pirócça naigra in cô e una bërba dal stass culâur in fâza. Pr ûltum i i mitènn in man una žanatta, méssa a dispušiziàn da Andricco, grand invâlid dla prémma guèra, ch'l avèva una ganba ed laggñ.

- *Ècco!* - al fé l arziprît mitandi dnanz un spèc' - *Guèrda mò che bèl San Iusfèn ch'avän st ân! Vâ mò só int la capâna a fèr al tô dvair!*

Brîsła al fé quèsi ed câursa la râta ch'la purtèva vèrs la pèrt èlta dal pajais, in dóvv tòtt i ân i tirèven só la capâna e quand ai fó dnanz, sóbbit al véssst ch'i l'avèven costruè a sò misûra. Mo al bèl al fó che dänter ai èra bèle una Madòna in miniatûra ch'al le stèva d'asptèr e là só pr âria, a fèr la pèrt di ànzèl con la trämmba e la scrétta, ai èra dû ed chi cinno ch'i i tirèven äi sbalè ed naiv!

- *La srâ una ragazòla..* - al pensé, con al côr ch'al batèva fòrt par l'emoziàn.

Quand lî la s prilé, a Brîsła a mumènti ai ciâpa un ròc. Èter che ragazòla! L'èra una dòna, con un mustazén deliziâus e dû ûc' ch'i ridèven. Mo sâuratòtt, l'èra cme ló: cinérina mo bän fâta, almânc par quall ch'as psèva imazinèr sâtta i pâgn ch'l'avèva indòs. Brîsła al s inamuré sóbbit. Lî, invèzi, zîrca dîs minûd dâpp...

Al spušalèzzi d Ercole con l'Assunta ai èra tòtt al pajais e al sénndic e al maresiâl i fõnn i scablânt dal spâus. Dala Bâsa Itâglia ai arivé un sparvèrs

ed parént dla spàusa, con al sènnidic in tèsta e con cl'èter maresiâl di carabinieri (ch'i fônn i scablânt dla Sônta). Sé, parché tóttla la fazannda l'êra stè cunbinè dai dû rapresentànt *dell'Arma nei secoli fedele...*

L'ân dâpp, a fèr la pèrt ed Geó Banbén - i cardrèssi mâi - ai tuchè a un pinén ed dû mîs, *primogenito dei coniugi Ercole e Assunta Grandi!* Cómme s'ûsa int i paîs, stè ragazôl, ch'i l'avèven ciamè Cosimo in unâur dal maresiâl, l'eredité anc al scutmâi ed sô pèder, mo man a man ch'al vgnèva só i paisân i tachènn a capîr che "Brîsla" al n'êra brîsa adât (anc parché al dvinté un pèz ed sturnèl che s'i avèssen ràtt i sunâi l'arèv fât prèst a fèr dal sît). Adès, belèssum int la sô divîsa, al maresiâl Cosimo Grandi al cmanda la staziân di carabinieri dal sô pajais.

A spâs par Bulaggna *Âcua ed funtèna*

Ai ho sänper pinsè che una funtèna l'è un bèl sagn ed ziviltè. E a n'vô brîsa dîr una funtèna cômme qualla dal Žigànt a Bulaggna o cômme ónna ed qualli ch'âli én a Râmma, ôvra ed gran scultûr, una maravajja pr i ûc', mo a cäl funtanènni sänza pretâis ch'âli êren méssi ed banda da una strè dnanz a una zè ed mlôr o a un mûr quèrt ed móssti, par dèr ucašiân d un pô d arsôr, int la stasân chèlda, a chi pasèva par d lé, cômme un antîg pelegrén. Ai n'êra dimónndi ed stäl funtanènni in zitè e con dl'âcua frassca e bôna: se a ón ai vgnèva said mânter l'êra fôra ed cà al psèva truvèr môd ed cavèrsla a bân marchè, brîsa cômme adès che par bâvver bisâggna sänper gratères in bisâca e andèr al barr, al *hostaria* o, pîz che pîz, al *pub*. E pò farmères dnanz a una funtanènni an vlèva brîsa dîr sâul arsurères dal chèld e dala said, mo anc psair fèr dâu ciâchèr int al ruglât ch'âi era sänper dintâuren, stra can ch'i andèven a bâvver e a cînno ch'i zughèven a spisajères l'âcua adôs.

Ed stäl bèli funtanènni a m n arcôrd ónna ch'l'êra quèsi dnanz ala cîsa ed San Žirôlum, al Arclîz: una bèla funtèna ed ghîsa tamóggna, ch'la n'avèva gnanc al rubinât, acsé la sô âcua, bèla frassca, la vgnèva zâ in libartè dé e nòt, con cal bèl armâur ch'al métt adôs algrî, la rinpèva al ciusén e la spaciughèva ôgni quèl din-

tâuren. Ai êra la fila a bâvver e ai vgnèva anc cäl dôn in biziclatta con una spôrta péinna ed fiâsc, par fèr rifurnimânt, parché a chi ténp ai n'êra magâra ch'i tirèven ancâura só l'âcua dal pâzz, mo da bâvver l'êra miâura e pió sicûra qualla ed cla funtanènni.

Clâ funtèna la n'è pió, cômme dimónndi ètri sâu surèl, ch'âli én sparé da un pèz dal strè ed Bulaggna. Chi cme mé ai piès girèr a pî par la zitè e al vrè ògni tant farmères a fèr cal bèl gèst antîg ed chinères a inmuères un pôc al mustâz, l'ha d'andèr int una quèlca piazzetta ardupè stra una fila ed cašarmón d'òv int un cantân as pól catèr una funtanènni tóttla sgarujè, malnatta, con al rubinât spalè ch'al fâ pisèr un fil d'âcua chèlda e tâurba ch'la pèr brôd ed fašû. O sinchenâ as pól pruvèr a insfilzères int un žardén póblic, d'òv int un mèz al vaird as aré da truvèr âcua in abundanza, mo anca lé al funtanènni al n'invîden brîsa a cavèret la said: o âli én sacchi, o šbraghè o tótt al pió al t dan un spudazén d'âcua tavvda ch'l'è bôna gióssst pr inmuèr al bèc di pizón.

Mé a vrè imazinèr che par l'avgnîr as turnèss ala vècia ziviltè däl funtèn, ch'âs turnèss a vaddri pr âl strè e che nûv pelegrén i s psèssen farmèr lé a bâvver dl'âcua frassca e cèra. E, par finîr, am piès arcurdèr, cômme pr un augûri, di vèrs scrètt da Pierpaolo Pasolini, ón ch'l'ha vló bân ai dialètt, in cla bèla längua furlèna, che mé a pròv a vultèr in bulgnâis acsé:

"Funtèna d'âcua dal mî pajais

An i è âcua pió frassca che int al mî pajais

Funtèna d'amâur salvâdg".

Silvano Rocca

Prè ed Cavrèra e dintorni

Tótti al vòlt ch'a sènt Fausto cantèr "Prè ed Cavrèra" am vén da dîri ch'l'è brèv e anc de pió che brèv, parché al n'ha brîsa scrètt sâul dla bèla mùsica con däl bèli paròl, mo l'ha fât un pèz parfèt ed crônaca dla nòstra zitè e dla stòria dal nòster quartîr. Pr ón come mé, ch'al stâ in via Timavo, pròpi in fâza ai Prè, da zîrca stant'ân, l'è stè come fèr una puntûra ed Gerovital par turnèr zâuven. Acsé a pòs züntèri däl còs che Fausto al n'ha brîsa détt, pr al fât che ló l'ha manc ân che mé, brîsa manca memòria. A pòs cuntèr ed quand ai êra una bocìòfila d'òv tótti al

sîr as ardušèva tant zugadûr da bòc' e una gran móccia ed zânt quand ai êra a cantèr la Pizzi, Cunsulén, Romano Fèva, Ariodante Dalla, la Vitòria Monghèrdi e la Brunella Gasperini, tótt cantànt ed qualité. A prupòsit ed mùsica e canzunât, pròpi lé atâis ai êra al "Pino solitario", un baladûr estîv, in d'òv tóttla la mî bâla l'ha fât âl prèmi esperiânza da balarén e ciapè âl prèmi scóffi. Sänper lé in zòna ai êra al Velòdrom, d'òv ai vgnèva a còrrer i pió gran canpión: Coppi e Bartali, Leoni e Ortelli, Magni e i fradî Maggini, con tant ed cal póblic da ciapèr pòra. Dèt che pr andèr dänter ai vlèva al bigliât e nuèter in bisâca avèven sé e nâ al fazulât, a scavalèven la ramè dala pèrt dla Vèlla Vischèrdi (d'òv l'êra pió bûr), zarcând d'an fères guantèr da Žuchén, al custòde, catîv cme un lâuv, ch'al s'fèva la pòsta con la zèngia in man. E in d'òv che adès ai é al zîrcol dal tènisc Cierrebi, ai êra l'òrt e i âlber da frûta ed Capèl, l'urtlân: anc lé la ramè da scavalèr e gran résschi ed scupazón e chèlz int al cûl. Nó ed via Timavo a fèven âl nòstri partîd a fùddbol cäntr a quî ed vî Podgora o Tolmino, con i pèl dla pòrta fât con dâu prèd o dâu mâi, con däl discusiân e däl lit tremannid quand al purtîr al ciamèva "alto" o "fuori" al tîr che par chi al l'avèva fât l'êra un gòl sicûr. In chi ân che lé, al Šbdèl Mazâur l'êra fòrsi ancâura un prugèt.

Scusèmm pr avairla tgnó acsé lóngâ. A spèr sâul d'avair fât capîr parché la canta ed Fausto la m'tîra fòra zèrt sentiment e zèrti emozîân. L'è che ògni vòlta ch'a la sènt a n'sân pió mé d'adès mo un cînno in brèg cûrti e pò un ragazèl con brèg ala zûava, che dâpp a quall dla scòla al sô pensîr pió inpurtànt l'êra ed còrrer drî ala bâla, avair un tirén coi quadarlètt e tgnîr bòta quand a fèven "arîv, arîv, con la câsa di punpîr...". A capèss benèssum ch'as trâta ed fazànnd personèl da quâter góbbi. Però a v'garantèss che a i ho détti brîsa par zighèr drî a chi ténp con la sòlita manfrènni che alâura incôsa andèva pr al sô vèrs e adès incôsa vâ mèl, mo con l'intenziân ed mantgnîr int la memòria l'esperianza dal nòster pasè e la stòria ed Bulaggna e di bulgnîs.

L'è la stassa intenziân ed Fausto quand al scrîv e al canta "Prè ed Ca-

vrèra” o “Don Marella” o “I dû falegnâm”, la stassa intenziàn d un gran artèsssta cme Fellini quand al fé cal cheplavâur d “Amarcòrd”. Ch’al séppa cèr par tótt che mé, in cumón con Fausto e Fellini ai ho pròpi sàul l’intenziàn!

Vdîv, la stòria dal mând, secând mé, la n é brîsa fâta sàul da Gióllo Zaiser, Napoleân e Garibèldi, mo anc da tótt quí ch’i n figûren mâi int i lîber ed stòria e i s inpàggnen a mantgnîr vîv e fòrt al cuntât con al nòster pasè par mèz dâl sâu esperiânz e con âl sâu paròl. E se âl paròl âli én qualli dal nòster bèl dialàtt, mèi ancâura! Anc quasst am pèr un bèl môd ed fèr la stòria.

Elio Evangelisti

Tròpa grâzia, chèro Êlio! Paragunèrum a cal gèni ed Fellini l é un quèl ch’am fâ dvintèr ràss dala vargâgna. Cum a dégg sänper, mé a scrîv e a cant in dialàtt parché i mí quí i nâsen acsé. E pò... in itagliàn i al fan quèsi tótt! Sèt cs’ai é ed nôv? Ai é che i ragazû d incû, purtròp par lâur, i n san brîsa cus’al vól dîr zughèr e còrrer in libartè e sänza prîguel int un sît cme i nûster Prè ed Cavrèra... Ai éra dla misariózza, sé, mo mé ai éra un cinno felîz.

Librarî bulgnaisa

Oramâi a psân dîr ch’l’é dvintè quèsi una tradiziàn: pôc prémma ed Nadèl ècco che Luigi Lepri (al nòster Gigén Lîvra) l arîva in librarî con la sò ûlta fadîga leterèria. Stavòlta al tétol dal sò bèl libartén l é “*Fantèsma di ritorno. Seconda passeggiata semiseria nel dialetto bolognese*”.

Al tétol l é un’armisdanza stra “*Dî bân só fantèsma*” e “*Turco di ritorno*”, dâu famâusi espresiàn bulgnaisi e la spiegaziàn a la catè int al lîber, che mé ai ho lèt int una sîra e l é stè un gudiòl. Gigén l é un mässter int l armisdèr stra d lâur la cultûra dialetèl, l’ironî, i arcòrd e l’argózzia bulgnaisa. Insàmm a tótt quasst al lîber l é anc un archîvi ed curiositè, ed dmand e arspòst. Pr esänpi: èl pió giòsst “arvâddres” o “a se vdrân”? S’a l vlî savair, andè in librarî.

Luigi Lepri (Gigén Lîvra)
Fantèsma di ritorno
Pendragon, 2006

Al zentenèri ed Quinto

St ètr ân, par la prezisiàn ai 24 ed mâz, ai srà pasè zânt ân da cal dé che Quinto Ferèri al véns al mând in vatta al merciapî dal Sant’Âursla.

Mudèst, con una vâus pôc putânta, Quinto al cantèva âl sâu canzunàtt con al còr e la zânt i al sintèven. Quinto al s ha fât rédder e cumôver e quand al mitèva da pèrt la chitâra, al tirèva d lóng con âl sâu ciâcher, sänper interesantéssimi.

Un famâus *bluesman* bulgnais, ch’al canta anc dâl canzunàtt in un dialàtt ch’al s é inventè ló, int al bèl mèz d un sò cunzèrt l avé la fâza tòsta ed fèr un aprezamânt só Quinto ch’an m é mâi andè zâ:

- *Quinto Ferrari... aaah!* – e pò al fé un gèst con la man cme par dîr ch’l éra un bâsta ch’séppa e âl sâu canzunàtt dla rubâza. Quinto l éra môrt da pôc e quasst al dà anc de pió l’idè dla sensibilità ed cal sugèt. Ló, ch’al tîra pûr d lóng a cantèr int al sò dialàtt ch’al fâ spadîr i dént, inbarlucând la zânt ch’i al bâvven còmm s’al fòss bròd d ôca.

Nuèter a tirarân d lóng a cantèr âl canzunàtt ed Quinto, cme pr esänpi ai 15 ed giòmmber al Tivoli. E, st ètr’ân, se inciónna *delle istituzioni cittadine* s arcurdarà ed ló, ai pinsarân nuèter.

Non solo! Sänper dal 2007 ai srèv d’arcurdèr anc un èter zentenèri: quall dla môrt d Antonio Fiacchi, l autâur dal *Sgnèr Pirèin*. Al srèv un bèl fât se un quèlc editâur al ciapèss l’iniziatîva ed fèr una nôva ediziàn ed cal famâus libartén, ch’l é sänper atuèl e - sâuratótt - l é un esänpi d umorîsum garbè e finèssum.

E stièvo!



Chèp d ân con nó

S’a vlèssi fèr un chèp d ân un pôc divèrs dal sòlit, ècco què la nôstra pru-

pòsta: vgnî al Tivoli, in dôvv ai srà tóttla la scuèdra dla **Cunpagnî dal Pânt dla Biânnda** con la cumèdia “Via della Grazia 53” (sâtta-tétol “Int al curtil di Úmili”). A mezanòt a s farân i augûri con al panetân e al spumânt, mo la fèsta la n srà brîsa finé, parché dâpp a turnarân in vatta al pelsenic par tirèr d lóng a fèr i èsen ala nôstra manîra, e cioè in dialàtt.

Tótt quasst pr una zéffra ridéccola, bôna pr una pézza e una bérra: 20 éuro! Se pò cla sîra che lé avî di èter inpèggn mo a n vlî brîsa pèrder l’ucasiàn ed vâdder la nôstra cumèdia nôva, ècco che a fân la rèplica al prèmm dé dl ân, *alle ore 16,30*, sänper lé al Tivoli, e stavòlta *per la modica spesa di 10 euro...* Mo s’a dezidî ed vgnîr, arcurdèv che bisâgna prenotèr al **334 378 72 19**.

La siânza di nûster vic’

Êrba pr i bdûc’ (*Delphinium straphisagria*) – stafisagria, volgarmente erba da pidocchi, al tempo del Tanara anche *Strafusèria*. Traevasi dai semi stearina, oli grassi ecc., ora dimenticata anche come antipediculare.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell’uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda nómmer 56

Mâi ed giòmmber dal 2006

Diretâur iresponsâbil e limusînr:

Fausto Carpan

Dsèggn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén ed Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Spediziàn: par pòsta, purtròp.

Abunamént: fèn ch’ai n é, a tirân d lóng.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Casella Postale 3179 Bo. Ponente

Via Saffi 30/32

40131 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585 – fax 051-385283

faustocarpani@alice.it

Tótt i scrètt in dôvv an i é brîsa indichè l autâur i én ed Fausto Carpani.

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.clubdiapason.org